

Рис. 1. Обмен ценностями между участниками цепочки поставки сельскохозяйственной техники

В целом внедрение предложенных новаций усиливает совокупный эффект от функционирования всей системы поставок техники, что создает новые возможности по развитию компаний участвующих в подобной интеграции и способствует росту продаж отечественной техники.

Литература

1. Аникин Б. А. Логистика : [учебн. пособие] / Аникин Б. А. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 408 с.
2. www.souzagromash.ru
3. Голембиовский С. А. Русский маркетинг / Голембиовский С. А. – М. : Изд-во «Ось-89», 2004. – 144 с.
4. Ковалев К. Ю. Логистика в розничной торговле: как построить эффективную сеть / Ковалев К. Ю., Уваров С. А., Щеглов П. Э. – СПб. : Питер, 2007. – 272 с.
5. Котлер Ф. Основы маркетинга / Котлер Ф. – М. : Прогресс, 1990. – 736 с.
6. Мартин К. Маркетинговая логистика / К. Мартин, П. Хелен. – М. : Издательский дом «Технологии», 2005. – 200 с.
7. www.rostselmash.com
8. www.bizonagro.ru
9. www.moas.ru

Надійшла 10.04.2011

УДК 330

Л. П. КОРЧИНСЬКА

Хмельницький національний університет

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

У статті проаналізовано фінансовий стан підприємств харчової промисловості Хмельницької області в посткризовий період та сформувано основні завдання щодо його покращення.

The article deals with the financial state of enterprises of food retail industry of the Khmel'nitskiy area which has been analysed in a postkrizoviy period and basic tasks have been formed in relation to his improvement.

Ключові слова: фінансовий стан, харчова промисловість, криза, прибутковість, інвестиції, рентабельність, власні кошти.

Вступ. Криза, яка розгорталась у світі у 2008-2009 рр., продемонструвала значні дисбаланси розвитку світової господарської системи та структурну відсталість української економіки, її неготовність до різких коливань попиту та загострення конкуренції на сировинних ринках. Україна відчула негативні наслідки світової фінансово-економічної кризи з квітня 2008 р. через різке скорочення зовнішнього попиту. У 2009 р. найбільш складних випробувань зазнав промисловий комплекс України, у результаті чого глибина падіння обсягу промислового виробництва досягла 21,9 % (рівень промислового виробництва повернувся на позначку 2003–2004 рр.). Загалом 2009 р. закінчився падінням ВВП на 15,1 %, інвестицій в основний капітал – на 65,1 %. Індекс споживчих цін становив 112,3 %, рівень безробіття збільшився до 8,8 %. Вперше за останні 10 років в економіці збитки підприємств перевищили прибутки на 31,5 млрд грн [1, с. 3].

Фінансовий стан підприємства – це здатність, спроможність підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченням фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Результати останніх досліджень. Питанням дослідження фінансового присвячено праці багатьох вчених, таких як Софронова Н.А. [3], Поддєрьогіна А.М. [4], Лазаренкова Г.М. [2], Грабовецького Б.С. [5],

Бачевського Б.Є. [6], Меца В.О. [7], Сметанюка О.А., Фурдичко Л.Є., Городньої Т.А., Масленнікова О.Ю., Павлишенко М.П., Гриневича С.С. та ін. Однак, наявні публікації дозволили зробити висновок про те, що фінансовий стан підприємств харчової промисловості Хмельницької області недостатньо висвітлено в економічній літературі і потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання: здійснити оцінку фінансового стану підприємств харчової промисловості Хмельницької області шляхом аналізу системи показників, які детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства; проаналізувати та порівняти отримані показники з нормативними; запропонувати заходи щодо фінансового поліпшення та подальшого економічного зростання підприємства.

Виклад основного матеріалу. Харчова промисловість є провідною галуззю не тільки Хмельницької області, а й всієї України. Питома вага обсягу реалізованої продукції харчової промисловості складає 28,7 % у 2009 році від загального обсягу всієї реалізованої продукції промисловості Хмельницької області. Впродовж 2008–2009 рр. відбулося суттєве падіння обсягу виробництва харчових продуктів Хмельницької області. Інформаційні джерела Держкомстату України у 2008–2009 роках зафіксували зниження обсягів виробництва харчової продукції, про що свідчать індекси обсягів продукції промисловості Хмельницької області, що становили по роках 99,4 та 76,4 % відповідно [8]. Падіння обсягу виробництва відбулося під впливом фінансово-економічної кризи.

Фінансовий стан промислових підприємств Хмельницької області впродовж 2007–2009 років суттєво погіршився, а на підприємствах харчової промисловості у 2009 році порівняно з 2007 роком фінансовий результат був позитивним, про що свідчать дані таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування промислових підприємств Хмельницької області у 2007–2009 рр., тис. грн.
2007 рік 2008 рік 2009 рік

	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Фінансовий результат від звичайної діяльності на підприємствах промисловості Хмельницької області, в т.ч. виробництво продуктів харчування	536511,0	84868,5	80101,6
	36017,1	-58609,4	141515,1

Джерело: розраховано на основі даних Управління статистики Хмельницької області: <http://www.statbrd.ic.km.ua>

Загалом, впродовж 2009 року 34,4 % підприємств харчової промисловості Хмельницької області залишилися збитковими, що підтверджується низьким рівнем рентабельності операційної діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка рентабельності діяльності підприємств харчової промисловості Хмельницької області, %

	2007	2008	2009
Виробництво харчових продуктів, напоїв	3,7	4,8	8,8
У тому числі			
Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	2,6	2,2	3,4
Виробництво сухарів, печива, пирогів і тістечок тривалого зберігання	-10,3	3,2	-16,3
Виробництво олії та тваринних жирів	-30,6	-16,3	-29,2
Виробництво пива	32,4	16,0	17,5
Виробництво мінеральних вод та інших безалкогольних напоїв	8,1	10,0	9,5
Перероблення та консервування овочів та фруктів	10,9	-10,8	-10,1
Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	6,8	1,0	9,5
Перероблення молока та виробництво сиру	3,1	1,0	4,3

Джерело: розраховано на основі даних Управління статистики Хмельницької області: <http://www.statbrd.ic.km.ua>

Як бачимо з даних таблиці 2, хронічно збитковими є підприємства з виробництва сухарів, печива, пирогів і тістечок тривалого зберігання, виробництва олії та тваринних жирів, перероблення та консервування овочів та фруктів. Ріст рентабельності впродовж 2007–2009 років спостерігався на підприємствах з виробництва м'яса та м'ясних продуктів з 6,8 % у 2007 році до 9,5 % у 2009 році, з переробки молока та виробництва сиру з 3,1 % до 4,3 % відповідно.

Фінансовий стан підприємства можна оцінити за допомогою низки показників: коефіцієнта абсолютної ліквідності, проміжного коефіцієнта ліквідності, загального коефіцієнта покриття, коефіцієнта автономії, коефіцієнта залученого капіталу, коефіцієнта співвідношення залучених і власних коштів, коефіцієнта мобільності власних коштів, коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними активами, показниками прибутку та показниками рентабельності. Тому оцінити реальний фінансовий стан підприємства можна лише на підставі використання повного комплексу показників [9]. Фінансовий стан деяких підприємств харчової промисловості Хмельницької області проаналізовано в таблиці 3.

Таблиця 3

Оцінка фінансового стану підприємств харчової промисловості Хмельницької області у 2009 році

Показники	ВАТ «Теопільський цукровий завод»	ВАТ «Кам'янець- Подільський комбінат хлібопродуктів»	ВАТ «Солодовий завод»	ВАТ «Адамс»
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	-	0,003	0,001
2. Проміжний коефіцієнт ліквідності	0,4	0,6	0,6	0,4
3. Загальний коефіцієнт покриття	1,6	0,6	1,3	1,1
4. Коефіцієнт автономії	0,3	0,04	0,3	0,6
5. Коефіцієнт залученого капіталу	0,7	0,96	0,7	0,4
6. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	1,9	26	2,7	0,7
7. Коефіцієнт мобільності власних коштів	0,8	-4,5	0,6	0,04
8. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними активами	0,4	-0,6	0,2	0,06
9. Валовий прибуток, тис. грн.	12084	95	143627	252
10. Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	10244	-1156	108382	-3416
11. Прибуток від фінансових операцій, тис. грн.	-5079	-117	-32976	-326
12. Прибуток від звичайної діяльності, тис. грн.	5165	-1273	75406	-592
13. Чистий прибуток, тис. грн.	5165	-1273	58585	-592
14. Рентабельність використаних активів, %	4	-7,8	12,9	-1,9
15. Рентабельність власного капіталу, %	12	-208	48,4	-3,21
16. Рентабельність статутного капіталу, %	52	-62	948	-3,7
17. Рентабельність операційної діяльності, %	7	-36	22	-39,7
18. Рентабельність реалізованої продукції, %	9	5,4	56	-70
19. Рентабельність господарської діяльності, %	2,97	-88	10,4	-6,6
20. Прибутковість внесків до статутного капіталу (придбаних акцій)	-	-	-	-
21. Прибутковість власного капіталу	-	-	-	-
22. Балансова вартість внесків до статутного фонду, в розрахунку на 1 гривню, тис. грн.	4,4	0,3	20	1,1

Джерело: розраховано на основі даних Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку <http://www.stockmarket.gov.ua/>

Детально проаналізувавши фінансовий стан 4-х обраних підприємств харчової промисловості Хмельницької області, можна сказати, що 2 підприємства є нерентабельними і повністю збитковими.

Вражає і те, що майже на всіх цих підприємствах є брак власного капіталу, тому вони послуговуються кредитними коштами, що в свою чергу, робить підприємство залежним від кредиторів. Водночас частина залучених коштів досягає критичного рівня (до 96 %) і це негативно впливає на потенційних інвесторів. Коефіцієнти абсолютної ліквідності є нижчими нормативних, що має особливо важливе значення для постачальників і банків, які кредитують підприємство. Значно кращими показниками є показники проміжної ліквідності, що охоплюють погашення зобов'язань не тільки грошовими коштами, а й малоліквідним майном (дебіторською заборгованістю). Великий податковий тягар та підвищення ставок акцизного збору на підакцизні продукти призводить до збільшення ціни та падіння купівельної спроможності населення. А внаслідок падіння купівельної спроможності зменшуються обсяги збуту продукції. Майже всі проаналізовані підприємства не виплачують дивідендів.

Головною метою кожного промислового підприємства є організація виробництва з найменшими витратами, що забезпечить конкурентоспроможність і прибутковість. На жаль, продукція підприємств харчової промисловості Хмельницької області є надто ресурсовитратною, про що свідчать дані таблиці 4. Так, у 2009 році матеріальні витрати у структурі операційних витрат з реалізованої продукції складають 77,9 %, хоча загалом у промисловості Хмельницької області цей показник становить 60,4 %. Велика енергоємність, зростання цін на сировину, енергію та паливо, необхідність технічної реконструкції виробництва – це основні фактори, що збільшують частку матеріальних витрат у структурі операційних витрат.

Таблиця 4

Порівняльна структура операційних витрат з реалізованої продукції (робота, послуги) промислових підприємств Хмельницької області у 2009 році, %

Показник	Вся промисловість	Харчова промисловість
Матеріальні витрати	60,4	77,9
Вартість товарів та послуг, придбаних для перепродажу і реалізованих без додаткової обробки	10,8	–
Амортизація	4,3	3,1
Оплата праці	11,8	7,7
Відрахування на соціальні заходи	4,3	2,8
Інші витрати	8,4	8,5
Разом	100,0	100,0

Джерело: розраховано на основі даних Управління статистики Хмельницької області: <http://www.statbrd.ic.km.ua>

Через відсутність обігових коштів ступінь зношеності основних фондів підприємств харчової промисловості Хмельницької області досягає позначки 58 %, а на деяких підприємствах – 68 %, індекс оновлення у 2009 році складає 46,7 %. Негативний вплив цього фактору призводить до неможливості підприємств запроваджувати нові технології, організувати виробництво для достатнього насичення потреб споживчого ринку в харчових продуктах, оновлення номенклатури та якості продукції. Якщо основним джерелом власних коштів є прибуток та амортизаційні відрахування, прибутки залишаються дуже низькими, що зумовлено їх технологічним відставанням, значним податковим тиском на виробництво, високим ступенем зносу основних фондів. Чинна система амортизаційних відрахувань не дає змоги формувати їх навіть в обсягах, еквівалентних зношенню основних фондів, не кажучи про їх розширене відтворення. Якщо у розвинутих країнах основні фонди оновлюються кожні 12–15 років, то в Україні – впродовж 50 і більше років. Підприємства харчової промисловості, як і загалом промисловості, більш гостро відчувають наслідки скорочення обсягу інвестицій в основний капітал (табл. 5). Впродовж 2009 року в підприємства харчової промисловості було направлено 124,9 млн грн інвестицій в основний капітал, питома вага спрямованих інвестицій в харчові підприємства Хмельницької області в загальному обсязі інвестицій становить 3,6 %, що у відсотковому співвідношенні становить 0,79 % валового регіонального продукту. Це пов'язано, перш за все, зі зменшенням обсягу валового регіонального продукту порівняно з 2008 роком на 303,0 млн грн під впливом фінансово-економічної кризи. У 2009 році зменшився також і обсяг прямих іноземних інвестицій в харчову промисловість Хмельницької області порівняно з 2007 роком на 0,53 млн дол. США та з 2008 роком – на 0,61 млн дол. США. Це зумовлене як загальним зниженням інвестиційної активності у світі, так і несприятливим інвестиційним кліматом в Україні. Для іноземних інвесторів найбільш привабливими є ті види діяльності, що мають високу рентабельність та швидкий обіг капіталу.

Найголовнішим ресурсом для інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості Хмельницької області є власні кошти, що складають 97,9 %. Інвестування основного капіталу за рахунок кредитних коштів банків та інших позик складає лише 1,5 %. Залучення кредитного потенціалу пов'язане з проблемою ліквідності та проблемою недовіри до банків населення. На думку науковців, криза в Україні спричинена не так крахом банківської системи, як недосконалістю економічних перетворень, що можна виправити за допомогою антикризових заходів. Для подолання кризи потрібно ухвалити низку рішень для підтримки кредитних ринків, акцентуючи увагу на питаннях поновлення ринку міжбанківських кредитів,

розвитку інституту державних гарантій і зниження Нацбанком ставки рефінансування (первинна вартість ресурсів для комерційних банків закладається на рівні 12–15 %). Комерційні банки, в свою чергу, встановлюють ставки за кредитом від 21–25 %. У період економічної кризи розвинуті країни йдуть шляхом скорочення ставок рефінансування майже до нуля з метою збереження ринку кредитування. Навіть в умовах кризи процентні ставки за кредитами у країнах Європи не перевищують 6–9 % річних. Такий підхід сприяє розширенню виробництва, росту конкуренції і зниженню рівня інфляції.

Таблиця 5

Показники інвестування Хмельницької області

	2007	2008	2009
Валовий регіональний продукт у фактичних цінах, млн грн.	12339	16061	15758
Темп зростання ВРП (у порівняльних цінах) до попереднього року, %	104,0	99,9	90,6
Інвестиції в основний капітал, млн грн.	3134,7	4849,0	3471,4
Інвестиції в основний капітал підприємств харчової промисловості, млн грн.	321,7	390,5	124,9
Інвестиції в основний капітал підприємств харчової промисловості, % до ВРП	2,61	2,43	0,79
Річний обсяг прямих іноземних інвестицій в харчову промисловість, млн дол. США	4,66	4,74	4,13

Джерело: розраховано на основі даних Управління статистики Хмельницької області: <http://www.statbrd.ic.km.ua>

Висновки. Кризові процеси в економіці виявили значну вразливість виробничого потенціалу і віддзеркалились на фінансовому становищі харчових підприємств Хмельницької області (знизились обсяги виробництва продукції). Відсутність власних обігових коштів, велика ресурсовитратність, сезонні коливання цін на паливо-мастильні речовини, залежність підприємств харчової промисловості від результатів сільського господарства, податковий тягар (підвищення податків та акцизних ставок), інфляційні процеси, відсутність ефективних механізмів підтримки та стимулювання інвестиційної діяльності, зменшення обсягів збуту через зниження купівельної спроможності та погіршення загальної конкурентоспроможності України, повільне кредитування економіки, значний ступінь зношеності основних виробничих фондів, зниження рівня інвестування основного капіталу по відношенню до валового регіонального продукту – усі ці фактори значно погіршують фінансовий стан підприємств харчової промисловості.

Основними завданнями, що стоять перед промисловим комплексом для відновлення темпів розвитку промисловості, є:

- вжиття заходів для стабілізації економічного та соціального стану, підтримавши місцевих товаровиробників, широко рекламуючи продукцію з розрахунком на місцевого, регіонального, українського споживача, піднявши значимість національної індустріалізації;
- спрямування спільних зусиль суб'єктів господарювання та органів місцевого самоврядування на створення сприятливих умов для залучення інвестицій, особливо прямих іноземних інвестицій;
- здійснення широкомасштабного впровадження технологічних інновацій, збільшення обсягів інноваційної продукції;
- сприяння промисловим підприємствам в реалізації заходів щодо підвищення конкурентоспроможності продукції шляхом впровадження систем управління якістю, активізації участі у виставково-ярмарковій діяльності, конкурсах якості усіх рівнів;
- подолання збитковості підприємств, ресурсовитратності та енергоємності;
- спрямування податкової політики на зниження податкового навантаження, розширення бази оподаткування, переорієнтування податкового навантаження, забезпечення поступового перегляду ставок акцизного збору на тютюнові вироби, алкогольні напої та пиво.

Література

1. Розвиток промислового потенціалу України в процесі після кризового відновлення : аналітична доповідь / [за ред. Я. А. Жаліла]. – К. : НІСД. – 30 с.
2. Лазаренкова Г. М. Фінанси підприємств : [навч. посібник] / Лазаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. – К. : Знання – Прес, 2004. – 291 с.
3. Сафронов Н. А. Економіка підприємства : [учебник / под ред. Н. А. Сафронова]. – М. : «Юрист», 1998. – 584 с.
4. Фінанси підприємств : підручник / [Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д., Нам Г. Г. та ін.] ; керівник авт. кол. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. – [3-є вид., перероб. та доп.] – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.

5. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : [навч. посібник] / Грабовецький Б. Є. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 256 с.
6. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства : [навч. посібник] / Бачевський Б. Є., Заблодська І. В., Решетняк О. О. – К. : ЦУЛ, 2009. – 400 с.
7. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : [навч. посібник] / Мец В. О. – К. : КНЕУ, 1999. – 132 с.
8. Статистичний щорічник за 2008 рік / [за ред. В. В. Сокальського]. – Хмельницький : Головне управління статистики по Хмельницькій області, 2009. – 74 с.
9. http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,36/catid,85/id,968/.
10. <http://www.statbrd.ic.km.ua>
11. <http://www.stockmarket.gov.ua>

Надійшла 10.04.2011

УДК 368.519

М. В. НЕГРЕЙ, О. І. МУРАВСЬКА
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Проведено аналіз механізму фінансової діяльності страхових компаній, структури формування доходів і витрат. Побудовано модель оптимізації витрат страхової компанії, реалізація якої дозволяє визначити резерви зміни фінансових результатів страхової компанії та зберегти її фінансову стійкість та платоспроможність.

This article analyzes the financial mechanisms of insurance companies, the structure of income generation and expenditure. A model of optimization the cost of the insurance company is proposed.

Ключові слова: страхова премія, страховий тариф, страхові виплати, нетто-тариф.

Вступ. В умовах розвитку ринкових відносин та зростання конкуренції великого значення набувають питання забезпечення захисту суб'єктів господарювання від наявних і потенційних загроз, створення дієвої системи захисту їх від впливу можливих негативних факторів. Дана ситуація визначається прагненням переважної більшості суб'єктів економічних відносин виключити із своєї діяльності фактор випадковості, переключивши відповідальність, пов'язану з відшкодуванням можливих збитків, а в деяких випадках й відновленням фінансової стійкості, на страхові компанії.

В економіці ринкового типу страхування виступає, з одного боку, засобом захисту бізнесу і добробуту людей, а з іншого – комерційною діяльністю, що приносить прибуток за рахунок вкладення тимчасово вільних грошей у перспективні об'єкти матеріального виробництва, соціальні проекти (будівництво швидкісних залізниць, тунелів і т.д.), на банківські депозити, купівлю акцій підприємств та інше. За таких умов страхування служить важливим фактором стимулювання господарської діяльності.

Постановка проблеми. Статистичні дані свідчать про те, що український страховий ринок показує в останні роки феноменальну спроможність до зростання і прогресує як кількісно, так і якісно.

Останніми роками на страховому ринку України вже почалися процеси концентрації капіталів та об'єднання страховиків на основі поєднання комерційних та фінансових інтересів з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників.

Але, незважаючи на позитивні зрушення, що мали місце впродовж останніх років, стан розвитку страхового ринку України суттєво поступається стану ринку країн ЄС.

Серед наукових робіт, присвячених математичним методам у дослідженні діяльності страхових компаній та розвитку страхового ринку України можна виділити роботи таких вчених, як Піскунової О.В., Рядно О.А., Рибальченко Л.В. Їх дослідження присвячені визначенню основних стратегій страхових компаній України на основі вибіркового аналізу щодо показників діяльності окремих страхових організацій за допомогою методів факторного аналізу; у роботах Шевчук О.О. досліджено процес надходження страхових премій та застосовано метод імітаційного моделювання діяльності страховиків на страховому ринку України; у наукових працях Фурмана В.М. та Ротової Т.А. розглянуто стратегічне управління в страхових компаніях та управління страховими ризиками.

Незважаючи на значний обсяг публікацій, присвячених проблемам функціонування страхових компаній, питання управління фінансовою стійкістю страхових компаній на сьогодні залишаються недостатньо вивченими. Ускладнення зовнішнього середовища внаслідок постійного розвитку соціально-економічних відносин та посилення його впливу на діяльність економічних суб'єктів, визначає актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є вивчення особливостей діяльності страхових компаній та розробка економіко-математичних моделей, що дозволяють аналізувати фінансові результати страхової компанії.

Основний матеріал. Виділяють дві групи чинників, що впливають на ефективну діяльність страхових компаній. До першої групи належать зовнішні щодо страховиків чинники – економічна та